

Slovenski Gospodar.

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 2 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr., za četrt leta 65 kr. — Naročnina se pošilja upravitelstvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice št. 5. — Določniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobijo se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr. Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oglasila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 3 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Novi „kmečki prijatelji“.

(Dalje.)

Kmet in država.

Sem ter tje imajo socialdemokrati tudi prav, in tedaj jim bomo vselej odkritosrečno pritrjevali; človek se mora tudi od nasprotnika učiti, in demokrati imajo med seboj marsikaterega prebrisanega moža. Oni opozarjajo na rastoči dolg kmečkega stanu: L. 1868. je bilo vknjiženih dolgov 1500 milijonov, l. 1893. že 2330 milijonov. L. 1868. je bilo 5074 kmečkih domov po dražbi prodanih, l. 1890. pa že 12.513! V letih od 1868. do 1890. se je na Avstrijskem izlicitiralo 220.328 kmečkih posestev. To razglajajo demokrati in lahko rečemo, da je prav; kajti mamica vselej tistega otroka pomiruje, ki kriči; tako nekako dela tudi država. Ona vedno za oni stan najbolj skrbi, ki najglasneje zna tirjati pomoči. Ali prej kakor demokrati, so opozarjali na kmečki propad krščanski poslanci, krščanski učenjaki. Ti že čez dvajset let svarijo in opominjajo, demokrati pa so še le letos ali lani zapazili, da bi kmetje ne bili napačni pomaganci pri obnem upor in prevratu, katerega nameravajo. Demokrati tudi opozarjajo na to, da lastnik 500 gld. vrednega posestva plačuje 2 gld. davka, lastnik posestva 50.000 gld. vrednosti pa samo 100 gld. *) Demokrat pravi na to: taka je praviča, da mali dvajsetkrat toliko plačuje, kakor veliki. Stokrat toliko je večje vredno, 100 × 2 je 200, on plačuje pa samo 100, 200 je pri demokratu dvajsetkrat toliko kakor 100!

Res je, da se malemu posestniku tudi v tem slučaju krivica godi, če samo dvakrat toliko plačuje, in prav bi bilo, ko bi naši poslanci enkrat na tanko pregledali, kaj je na tem resničnega! To smemo in moremo tirjati, da se primeroma vsi jednako obdačijo. Liberalno davčno načelo je do zdaj bilo, naj se davek ne išče pri bogatih, ker jih je le malo število. Odkar pa krščanske stranke v politiki močnejše prihajajo, začele so tirjati, da se naj davki v prvi vrsti nalagajo bogatinom. Podpirajmo te stranke, in marsikaj se bo v državi spreobrnilo v blagor kmetu in delavcu!

Demokrati državi očitajo, da z vojaščino nalaga ljudstvu veliko breme. Tudi krščanske stranke to obžalujejo; krepkih fantov bi doma potrebovali, a morajo v cesarsko suknjo. Ali je temu naša država kriva, ali Nemška ali Francoska? Ne, nobena država, marveč slavohlepni in brezvestni posamezniki in končno tudi brezvernost našega stoletja. Vojske l. 1866. in 1870. je Bismark popolnoma svojevoljno začel, in tako jih utegne kak minister katerekoli države zopet kedaj začeti; pra-

vičnega sodnika med narodi, sv. očeta v Rimu iščejo države pa le sem ter tje pri kaki malenkosti, ki je brez pomena. Tako sta Nemška in Španska pustili pred par leti Leona XIII. odločiti prepir zavoljo Filipinskih otokov. V današnjih razmerah brez vojakov ne moremo biti, ali vojaška leta bi se lahko porabila kakor napredovalna šola, vojaki bi se naj tam več kaj učili in ne samo sukati orožje.

Socialni demokrati trdijo, da se kmetom krivica godi, ker morajo prostaki tri leta služiti, sinovi gospodov pa služijo menda le eno leto. Tudi to oporekanje je krivično, kajti tudi kmečki sinovi dijaki služijo, če imajo dotične skušnje, samo eno leto, in če skušenj nimajo, morajo tudi gospodje tri leta v kosarno. Država je dijakom in drugim mladeničem, ki se izobražajo za svoj dotični stan, ta poboljšek privolila, ker bi bilo neusmiljeno, siliti jih, da pretrgajo svoj uk ceia tri leta, ter tako dostikrat izgubijo svojo bodočnost, ker pa mislimo, da bi kmetom prav ne bilo nič pomagano, ko bi vsi gosposki sinovi deset ali dvajset let služili, to bi le državi več stroškov in kmetom več davkov napravljalo. Demokrat nadalje pravi: »Kmečki sin postane korporal, sin bogatina pa oficir; prvi dobiva majhno plačo, drugi pa dobi plačo oficirja, to je lepa enakopravnost«. Kmečki čitatelj, veseli se lepih dni, ko bodo demokrati vsakatega človeka plačevali, kakor zdaj oficirja! Oni bodo iz kamenja delali kruh, iz zemlje bodo naredili nebese; kedaj se jim bo to posrečilo, tega pa še ne vedo, in zato bomo tudi mi še nekoliko počakali, predno postanemo demokrati. Smejal bi se človek temu govorjenju, ko bi tako nevarno ne bilo! Glej kmet, danes pravijo tebi, to ni enakopravnost, če oficir dobi večjo plačo, kakor prostak, jutri bodo pa tvojim hlapcem in deklam govorili, da ni enakopravnost, če imaš ti kmet hišo in polja, posel pa si mora leto za letom podstresja iskati, da naj imajo kmet in posli, sploh ves narod vsa posestva kakor skupno lastnino. Mi na svetu nismo vsi enaki, eden je bistre pameti, drugi počasnih misli, eden ima krepke pesti, drugi je slaboten ali len, eden ima kaj posestva, drugi nič; v takih razmerah tirjati: vsi morajo vse imeti, noben ne sme več imeti, kakor drugi, je neumno. »Slov. Gospodar« je že povedal: Svet moremo posedati, kakor bi bil med posameznike razdeljen, a rabiti ga moramo tako, kakor bi bil vseh, to je naše krščansko načelo.

Demokrati pravijo nadalje, da vlada hoče kmetom pomagati z zadrugami, ali da zadruge ne zamorejo nič; priča temu so baje zadruge na Nemškem, kjer se jih je neki veliko ustanovilo, ali vkljub temu prihaja delavski položaj vedno žalostnejši. Na to moramo najprej odgovoriti, da demokrat, ki hoče s svojimi bukvicami »Kmetom v poduk in prevdarek« kmete podučevati, ne pozna niti zadrug na Nemškem, niti vladnega predloga

*) Beilagen zu den Gesetzentwürfen betreffend die Errichtung von Berufsgenossenschaften der Landwirthe u. s. w. p. 499. 16. Summarium I. vrsta in 7.

zastran kmečkih zadrug in rentnih posestev. Zadruga se do današnjega dne še nikjer niso prav razvile, ker je vlada premalo sodelovala. Kolikor se jih je pa razvilo n. pr. posojilnice, storile so ljudstvu veliko dobrot.

Naj se kmetje in delavci v zadrugah družijo, po tej poti je najti pomoči, kje drugje ne; od države ne smemo pričakovati, da nam bode kedaj kruh rezala, kakor oče otrokom; ljudstvo si mora kruh pridelati in priskrbeti samo, dandanašnji pa bode to zamoglo le v dobro urejenih zadrugah. Nikjer na svetu delavci niso tako dobro plačani, kakor na Angleškem, ker so tam skoraj vsi v zadrugah (Frades Unions) združeni; ali ker v dobro urejenih zadrugah demokratičnih hujšakačev in nemirnežev ne trpijo, zato demokratom zadruga mrzé, zato jim je vsakatera zadruga trn v peti. Leon XIII. so pisali v okrožnici »Rerum novarum« takole: »Z veseljem vidimo, da se povsod napravljajo družbe (zadruga), obsegajoče ali samo delavce, ali pa delavce in gospodarje; želeti je, da bi rastle v svojem številu in delokrogu«. Tako nas uči od Boga razsvetljeni veliki duhovnik na Petrovem prestolu — demokrat pa pravi, da zadruga niso za nič. Krščanski kmet, kateremu bodeš pa verjel?

O rentnih posestvih trdé prebrisani demokrati: »rentna posestva se ne smejo ne prodati, ne zadolžiti, ne podedovati, dokler ni cela kupnina plačana« zadruga kupi posestvo in jo »izroči« potem jednemu prošnjiku v rabo s pogojem, da izplača kupnino v četrletnih obrokih.

Te besede je demokrat nekako čudno sestavil, tako, da bode treba pojasniti. Leto za letom prihaja več kmetov na boben; včasih pride kak kupec, ter se posestvo proda po svoji vrednosti, včasih pa kupca ni, in potem se lahko odda dom za polovico ali tretjino cene. Kdo pa pri tem navadno vse izgubi? Kmetica je upnikom vedno jenjavala, dokler je bilo kaj dobiti, in nazadnje, ko pride dražba, zanjo ne ostane ničesar več.

Na Koroškem se je prodalo od leta 1868. do 1892. podražbi 4101 posestvo, dolgovi so bili 17,000.000, skupilo se je 9,000.000; na Kranjskem 10.190 posestev, 15,000.000 dolgovi, skupilo se je 9,000.000; na Štajarskem 16.000 posestev, 69,000.000 dolgovi, skupilo se je 34,000.000.

Tako se je pri dražbah izgubilo na Štajarskem 35 milijonov, na Kranjskem 6 milijonov, na Koroškem 8 milijonov!

Da bi se kmečka posestva ne prodajala več tako v zgubo, hotela je država napraviti postavbo, da mora zadruga posestvo po cenilni vrednosti kupiti, ako kdo drugi več ne ponudi, ter posestvo dati prejšnjemu gospodarju tako rekoč v najem nazaj, pod tem pogojem, da skozi deset ali dvajset let, kakor bodo kmetje sami v zadrugi določili, vsako četrletje jeden obrok povrne; ako pa hoče zadruga prej svoj dolg vrniti, pa vrne, kadar hoče. Da zadruga ne more pustiti posestva brez dovoljenja prodajati, dokler ni plačano, je jasno, da bi ga posestnik podedovati ne smel, je pa neresnično; § 52 predloga pravi: »Zadruga je zavezana izbrati kot naslednika na posestvu tistega, ki je bil za to odločen od posestnika«.

Združna in rentna postava bi bila za kmete velika dobrota. Sama zase res kmeta ne bo rešila propada, ali ona bi bila prvi korak pravega postavodajstva; res, s prvim korakom do konca ne pridemo, a brez prvega koraka ne bomo prišli nikamor. (Dalje prih.)

Cerkvene zadeve.

Blagoslovitev sv. križevega pota v Framu.

Na god sv. nadangela Mihaela, dne 29. sept. so č. P. Nikolaj Meznarič blagoslovili lep nov naslikan križev pot za našo farno cerkev, ko so starega dobili sv. Trije Kralji črešnovske župnije. Nove podobe so krasno izdelane po Firihu, eden seženj visoke; okviri so krasno zrezljani. Celo delo stane 600 goldinarjev, čijih 250 gld. je eden dobrotnik donesel.

Že v soboto večerko ob 3. uri se je začelo spovedavanje, pri katerem so delovali peteri gospodi spovedniki. O 5. uri so bile slovesne večernice; ob večni luči pa so med slovesnim zvonenjem topiči doneli s starega strelišča z novim veseljem, ter bližnjim in daljnim sosedom donasali vabilo k slovesnosti naslednjega dneva.

Nedeljo so se začele sv. maše služiti že ob 5. uri; rano službo božjo so v naše veliko veselje opravljali naš rojak, č. g. Matija Koren, vrli župnik v vrlem Žalcu za nemškim Celjem. Potem je sledila sv. maša, katero so služili č. g. zlatomašnik Ciringar.

Ob 1/2 10. uri pa se je zbralo obilno ljudstvo pri kapeli sv. Janeza sred vasi, ki se je vvrstilo v dolgo procesijo: najprej otroci, potem rokodelci, kmeti, opletene deklce 80 s tronom M. D. Potem pa je sledilo 28 mladeničev, ki so nesli okinčane podobe sv. križevega pota; za njimi so šli gospodi duhovniki, na koncu pa ženske. Dolga vrsta pobožnikov se med molitvijo, petjem in strelbo počasi pomika v farno cerkev sv. Ane, kjer so č. P. Nikolaj v jedrnatih pridigi nam razlagali važnost in korist sv. križevega pota, potem blagoslovili podobe in križce, zmolili sv. križni pot, in zapeli »Zahvalnico« — in začnejo pozno sv. mašo, med katero je bilo darovanje sveč in denarjev in sv. obhajilo, skupno pri 600 oseb. —

Pri obedu so se vršile napitnice na sv. Očeta, knezoškofa, č. g. kvardijana, in še posebno na č. gosp. blagoslovitelja, P. Nikolaja, ki so nam donesli tri zlata jabelka: pridigo, križni pot, sv. mašo; tudi na č. g. M. Korena in vse navzoče sosedne duhovnike.

Večerko ob 3 1/2 smo se v slovesnih večernicah, petih litanih zahvalili M. D. kraljici angelov — za vse sprejete dobrote; ob večernem mraku pa smo se podali: in viam pacis — veselo domov.

Gospodarske stvari.

Trgatev gorice.

Bog je Noju pri žrtveniku obljubo dal, da se bodo v prihodnje letne dobe redno vrstile. In vsak taki čas ima za-se nekaj posebnega. Še zima ni brez veselja. Bolj pa nas razveseljuje spomlad, ki nam prinese neštivilno lepih rožic, ki ozeleni gaje, vzbudi tičice, ki človeka začarajo, ki prečudežno okinča vsa drevesa. Poletni čas daje in obeča kmetiču različno veselje, katero mu rodovitna jesen spolni. Kadar meseca julija tičice potihnejo, začne čudežna stvar božja — čuriček, črkati, in zmučen viničar odpre svoje spalnice okno, ter ga celo noč posluša, ker oznanjuje mu veselo branje. Na zračnem griču pa drdra klopotec. Drrrr — dobro leto, dobro leto, dobro leto! in vabi mejaše v trgatev rodne gorice.

1. Pred trgatvijo. — Ko se bliža čas branja, moramo si posodo oskrbeti. Za mošt so najboljši novi polovnjaki; daj jih zmeriti, da ne boš ti, ne kupec go-ljufan. Morajo biti zaparjeni, da ne točijo, in moštu